

Digitalne muškosti manosphere

Orlović, Nina

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:882215>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-05**



Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)



**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Nina Orlović

Digitalne muškosti manosphere

(ZAVRŠNI RAD)

Rijeka, 2020.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kulturalne studije

Nina Orlović

Digitalne muškosti manosphere

ZAVRŠNI RAD

Preddiplomski studij kulturologije
Mentor: dr.sc. Brigita Miloš

Rijeka, 2020.

SADRŽAJ

| | |
|---|----|
| 1.1 UVOD | 4 |
| 1.2. MUŠKOSTI I MUŽEVNOSTI | 3 |
| 1.3. HEGEMONIJSKA MUŠKOST | 6 |
| 2.1. MUŠKO OSLOBOĐENJE | 8 |
| 2.2. ŠTO JE MANOSFERA? | 11 |
| 2.3. DIGITALNI MASKULINITETI | 16 |
| 2.3.1. ALFA, BETA I OMEGA | 18 |
| 2.3.2 NASILJE KAO OBNOVA | 25 |
| 3.1. ZAKLJUČAK | 31 |
| 4.1. BIBLIOGRAFIJA | 32 |

1.1 UVOD

U zapadnjačkoj kulturi zadnjih nekoliko desetljeća bilježimo popularizaciju pitanja ljudskih prava i društvene pravde u javnom diskursu; među ostalim, pitanja feminizma, prava rasnih i etničkih manjina, prava LGBT+ osoba. Kao odgovor i reakcija na uspješnost feminističkog pokreta, među njima se pojavljuje i pitanje muških prava. Upravo taj pokret, odnosno njegov virtualni oblik, je tema ovog rada.

Pokreti za muška prava nisu novi; oblici pokreta počinju od momenta ženskog oslobođenja šezdesetih godina, diskutirajući mušku rodnu ulogu, njenu opresivnost ali i privilegiju, koristeći feminističku teoriju. Međutim, uskoro kreću svojim putem, izvan i protiv feminističkih učenja. Pokret se tako osamdesetih i devedesetih godina okreće rušenju feminističkih "mitova" i diskriminaciji muškaraca u području zakona. Relativno nova varijanta pokreta za muška prava jest manosfera. Manosfera je termin za široko povezanu skupinu web stranica, foruma, blogova i ostalih web prostora koji se na ovaj ili onaj način bave muškim pravima, identitetom muškarca, muškosti i sličnim, no manosferu karakterizira tendencija ka antifeminističkoj i antiženskoj retorici. Pogled na nekoliko najpopularnijih okupljališta manosfernih zajednica prikazuje kako se manosferna zajednica bavi diskusijom o "pravoj" muškosti, socio – darvinističkom filozofijom o heteroseksualnim odnosima i idejama o ginocentričnom društvu, zapakirano u mizogin jezik i ljutnju.

U ovom radu bavim se koncepcijama muškosti, muževnosti i muškog identiteta koje fundamentalno oblikuju manosferne zajednice, te uzorcima ponašanja koji služe kao svojevrsna reifikacija tog identiteta. Smatram da postoje štetne prakse muškosti u manosfernim pokretima koje otvaraju vrata ekstremizmu i radikalizaciji muškaraca u manosferi. Rad počiva na analizi i pretraživanju najpopularnijih web stranica, blogova i dijelova društvenih mreža koje glasno zastupaju neke od manosfernih supkultura. U analizi pokreta konkretno se bavim idejama muškog identiteta i muškosti koje stoje u bazi manosfere, kako se one razlikuju u različitim manosfernim supkulturama i što ih unificira, koju ulogu igra koncept hegemonijske muškosti te zašto baš te koncepcije muškosti imaju ulogu u radikalizaciji muškaraca u glasno antifeminističke, mizogine i ekstremističke pokrete. Kao fokus rada izabrana je internetska varijanta pokreta jer smatram da u današnjem internetski povezanom svijetu, online diskurs ima potencijal izroditi zanimljivim, ali potencijalno opasnim ideologijama na koje se ne obraća

dovoljno pažnje. Smatram da je pokret muških prava igrao ključnu ulogu u političkim događajima u zadnjih nekoliko godina, kao dio većih, politički angažiranih pokreta, te da njegova uspješnost leži upravo u umanjivanju njegove ozbiljnosti.

1.2. MUŠKOSTI I MUŽEVNOSTI

Kako bismo mogli istražiti ideje muškosti koje stoje u bazi radikalnih antifeminističkih pokreta, prvo se moramo zapitati što je to muškost, ili muževnost, uopće.

Raewyn Connell u svojoj knjizi "*Masculinities*" (2005) bavi se idejama muškosti i muževnosti, znanstvenim, biološkim definicijama i njihovom povezanosti s društvenom konfiguracijom muškog identiteta do kulturološki uvjetovane muškosti koja iz te povezanosti proizlazi. Govorimo prvenstveno o zapadnjačkom pojmu, koji se oblikuje u okviru ideje individualizma iz perioda rano modernističke Europe, kada je rastao kolonijalizam i kapitalistički ekonomski odnosi. No možda najbitnija linija definicije jest oprečnost muškosti i ženskosti; koncept muškosti postoji tek u kontrastu, uzajamnosti sa ženskosti, te se bez protuideje ne može zamisliti. Biološke razlike između žena i muškaraca grade ovaj koncept, no one naposljetku ne ovise toliko o biološkom determinizmu koliko o kulturi koja iz njega proizlazi. (Connell, 2005.) Oprečnost muškosti i ženskosti kreće iz vrlo jednostavne podjele muškarca i žene u spolu i rodu, no ovdje je konkretno bitnije kako je ta distinkcija uvjetovala i utjecala na karakteriziranje muškosti i ženskosti, počevši od koncepcije roda, koji je razlog zašto su ideje muškosti i ženskosti tako kompleksne; "*svakodnevni život nije bijeg od, već područje rodne politike.*" (Connell, 2005.,3.: vlastiti prijevod). Stoga je potrebno na kratko vratiti se unazad, na definiciju roda. Prema SAGE Enciklopediji kulturalnih studija, rod je skupina "*kulturalnih pretpostavki i praksi koje navode društvenu konstrukciju muškaraca, žena i njihovih društvenih odnosa*", te su muškost i ženskost kao uobličene rodne rezultati kulturalne regulacije ponašanja koja se smatraju društveno odgovarajućim danom spolu. (Barker, 2004.:73.) No kako smo došli do današnjih kulturalnih pretpostavki koje utjelovljuju ideju muškosti?

Connell daje povijesni presjek ovih ideja kako bi locirali početak trenutnog uzorka muškosti unutar konteksta kompletne rodne strukture. Period između 1450. do 1650. godine je ključan za današnju konfiguraciju muškosti. Konkretno, kulturalne promjene koje su dovele do novog razumijevanja seksualnosti u Europi, što je rezultiralo umanjivanjem moći religije i naglašavanjem individualnosti i autonomnosti, naposljetku stvarajući kulturalni uvjet i okvir za ideju muškosti. Kada je klasična filozofija počela se baviti idejama razuma i znanosti definirajući ih kao opozicije prirodi i emocijama, muškost se definirala kao racionalna, a ženskost kao emocionalna, divlja priroda kojoj treba dovesti razum. Naposljetku je to rezultiralo isključivanjem žena iz većina sfera društvenog upravljanja i biološkim determinizmom koji je

tvrdio da postoje znanstveno utemeljeni razlozi za to¹. Čak je i danas vrlo česta biološko – deterministička ideja muškosti, koja prvenstveno proizlazi iz muškog tijela; "common – sense" koncepcije muškosti tvrde kako postoji "istinsko muško/muževno" koje potječe iz muškog tijela. Prema njima, tjelesni porivi potiču na djelo ili ga odbijaju; muškarci su tako "prirodno agresivniji" zbog unutarnjih poriva za nasiljem, ili ne mogu biti homoseksualni jer je to neprirodno. (Connell, 2005:45.)

Tek 1930-ih godina dolazi do propitkivanja tog determinizma, kada dolazimo do prvih definicija muškosti i ženskosti utemeljenih na tzv. spolnim ulogama, pretečama današnjih rodnih uloga. (Connell, 2005:22) Današnja sociološka teorija govori o rodnim ulogama koje se reificiraju i oprirodnjuju kroz bihevioralne prakse, definiramo muškost i ženskost kroz kontinuiranu praksu tih istih rodnih normi; muškost zahtjeva konstantno "obavljanje roda" kroz dokazivanje i potvrđivanje muškosti, odnosno muževnosti. (Vandello et. al., 2008). John Beynon radi bitnu razliku između koncepata muškosti (maleness) i muževnosti, govoreći "*ako je muškost biološka, onda je muževnost kulturalna.*" (Beynon, 2002:2.) Muževnost je naposljetku "dijete kulture", određena različito ovisno o različitim vremenima, okolnostima, mjestima i grupama. U tom smislu, muškarci se ne rađaju kao muževni, već takvi postaju reproducirajući društvene norme ponašanja na kulturalno adekvatne načine. (Beynon, 2002.) Muškarac onda, kada se nađe u situaciji pokazivanja ženstvenog ponašanja poput emocionalne ranjivosti, brige, u riziku je od prozivanja ne pravim muškarcem. Muškarac tako hoda po žici ideala muškosti, uvijek u riziku padanja u sramotno ženstveno. Neki teoretičari tvrde kako je upravo strah od ženstvenog bitna crta definicije muškosti. Lilly (2016) spominje rad Stephana Ducata (2004) koji tvrdi kako je strah u bazi muževnosti od početka povijesti do danas, te da potječe iz interne identifikacije sa ženstvenim, što rezultira brigom muškaraca o tome je li on "pravi" muškarac. Stoga dolazi do nesvjesne obrane, u obliku fantazije da je muškarac pod konstantnom opsadom od strane vanjskih, "ženstvenih sila", koja postoji kako bi izbjegla ono najstrašnije, a to je identifikacija sa ženama. Ovaj strah se pojavljuje upravo zbog specifične patrijarhalne kulture u kojoj živimo, koja rezultira oblikovanjem muškog identiteta u kulturi koja konstantno podcijenjuje ženu i ženstvenosti te zahtjeva da granice između ženstvenog i muževnog ostanu jasne i nepokolebljive. (Lilly, 2016:22. prema Ducat, 2004.)

Međutim ne možemo govoriti o muškosti kao singularnoj, univerzalnoj definiciji, već o množini; muževnosti koje se definiraju kombinacijom različitih faktora poput rase, klase,

¹ Primjerice, isključivanje žena iz institucija visokog obrazovanja se opravdavalo tvrdnjom da je "ženstveni um predelikatan za strogosti akademskog rada" (Connell, 2005:21.)

godina, supkultura i slično. Možemo reći, primjerice, da postoje crnačke muškosti ili radničke, no uvijek je potrebno uzeti u obzir odnos ovih faktora u realizaciji muškosti; one nisu fiksni tipovi identiteta. Dakle, nije dovoljno razmatrati muškosti kao individualne tipove karaktera, već prepoznati odnose između različitih muškosti; odnose dominacije, subordinacije i savezništva; moramo prepoznati odnose moći koji su upleteni u definicije muškosti, te dopuštaju institucionalizaciju i legitimizaciju nejednake patrijarhalne pozicije muškaraca u društvu.

1.3. HEGEMONIJSKA MUŠKOST

Termin hegemonijska muškost koji je razradila Raewyn Connell, predstavlja *"konfiguraciju rodne prakse koja objedinjuje trenutno prihvaćen odgovor na problem legitimnosti patrijarhata, koji garantira dominantnu poziciju muškaraca i podređenu poziciju žena."* (Connell, 2005:77., vlastiti prijevod) Teorija se bazira na konceptu hegemonije filozofa Antonija Gramscija, koja opisuje načine na koje vladajuće klase ostvaruju i održavaju svoju dominaciju, kroz normalizaciju i naturalizaciju hijerarhije društvenih institucija koje im to omogućavaju; dio ovog procesa jest sposobnost definiranja situacija, postavljanja uvjeta koji određuju razumijevanje događaja, formulaciju ideala i moralnih vrijednosti. (Donaldson, 1993:3.) Norme muške rodne uloge koje se vrijednjuju i obnašaju trenutno prihvaćen oblik hegemonijske muškosti su *"hrabrost, unutarne usmjerenje, određeni oblici agresije, autonomija, vlast, tehnološke vještine, solidarnost sa skupinom, avanturizam i određena mjera tjelesne i umne snage."* (Donaldson, 1993:3., vlastiti prijevod) No tko te norme provodi? Connell tvrdi, da se hegemonija utvrđuje ukoliko postoji poveznica između institucionalne moći i kulturalnog ideala, te za primjer opisuje kako vrhovi poduzetništva, vojska i vlada podupiru korporativni ideal muškosti koji ima autoritet. Donaldson (1993:3) navodi kako postoje tzv. *"organizacijski intelektualci"* u produkciji i održavanju hegemonijske muškosti, poput svećenika, političara, glumaca, glazbenika, sportaša, psihologa, dizajnera, novinara, aktivista, akademika. Međutim, rijetko kad su kulturalni ideali koje ovi agenti obnašaju i podupiru zapravo njihove osobnosti; *"javno lice hegemonijske muškosti, nije ono što moćni muškarci jesu, već ono što održava njihovu moć"* (Donaldson, 1993:4., vlastiti prijevod) Naposljetku, oprirođenje hegemonijske muškosti proizlazi iz reprezentacija heroja u filmu, knjigama i sportskim događajima.

Stoga, hegemonijska muškost je *"kulturalno idealizirani oblik, kolektivni i osobni projekt; hegemonijska muškost je isključiva, brutalna, nasilna, uzrokuje tjeskobu te je unutarne i hijerarhijski diferencirana. Pseudo prirodna, kontradiktorna, bogata, sklona krizi i društveno održana."* (Donaldson, 1993:4., vlastiti prijevod)

Hegemonijska muškost nije fiksiran, unificirani identitet muškosti, već je određena koncepcija muškosti ta koja okupira hegemonijsku poziciju u specifičnom uzorku rodni odnosa te je ta pozicija uvijek sporna. (Connell, 2005:76.). Bitno je uzeti u obzir utjecaj raznih rodni, rasni, klasni odnosa u oblikovanju muškosti jer tek onda možemo razmatrati stroge uvjete i pravila

koja oblikuju rodne konfiguracije. Stoga, ne obnašaju svi muškarci hegemonijsku muškost, ali većina muškaraca ima koristi od nje, bilo to u hijerarhijskom odnosu nad ženama ili nad drugim muškarcima. Ideja "naglašene ženstvenosti" je ključna u legitimizaciji hegemonijskih muškosti. Uloga naglašene ženstvenosti označava kako se ovaj oblik ženstvenosti podređuje i oblikuje prema muževnoj moći, kroz ideju o suglasju, empatiji i skrbi kao ženskim vrlinama, legitimizaciji hegemonijske muškosti. (Messerschmidt i Messner, 2018:38) S druge strane, imamo četiri nehegemonijske muškosti; suučesničke muškosti (ne objedinjuju elemente hegemonijske no i dalje uživaju određene beneficije patrijarhalnih odnosa kroz njihovu praksu), podređene muškosti (definišu se kao manje od hegemonijske ili na neki način devijantne), marginalizirane muškosti (trivijalizirane i diskriminirane zbog nejednakih odnosa moći, ovisno o klasi, rasi, dobi te etnicitetu) te prosvjedne muškosti (hipermuževnosti kao nadoknada zbog društvenih pozicija kojoj manjkaju društvena i ekonomska moć) (Messerschmidt i Messner, 2018:38) Odnos ovih muškosti s hegemonijskom određuje njenu legitimnost kao dominantne muškosti u određenom vremenu i prostoru, a nehegemonijske muškosti konkretno su bitne u istraživanju muškosti manosphere, kojima ćemo se baviti kasnije.

2.1. MUŠKO OSLOBOĐENJE

Drugi val feminizma, popularno zvan pokretom za oslobođenje žena, kroz dva desetljeća prošlog stoljeća okrenuo je fokus feminizma na nejednakosti rodni uloga, specifično na području reproduktivnog i obiteljskog prava, seksualnog nasilja te prava žena na radnom mjestu. Pokret nije bio sastavljen isključivo od žena; mnogi muškarci koji su pohađali fakultete poznate kao uporišta američkog feminističkog pokreta su počinjali preispitivati svoju ulogu u pokretu, te primjenjivati feminističku teoriju na percepciju vlastitog roda i življenog iskustva. Kao logičan odgovor na pokret, razni psiholozi sedamdesetih godina počinju organizirati radionice i grupne terapije koje se baziraju na kritici i dekonstrukciji tradicionalne muške uloge, u "skupinama za podizanje svijesti". Skupine su se bavile pomaganjem muškarcima da se odvoje od rigidne, zatvorene muške uloge i postanu emocionalno ekspresivniji, naposljetku utirući put pokretu oslobođenja muškaraca (Connell, 2005.) Temeljna ideja pokreta je bila da muškarci također pate od utemeljenih rodni uloga i tradicionalne muškosti, poput žena od ženskih rodni uloga. Načine na koje je pokret težio privući muškarce jest dokazivanjem kako je muška rodna uloga nezdrava, odnosno "nepovoljna" za muškarce; fokus se stavljao na načine koje muška rodna uloga opresira muškarce na institucionalnoj razini. (Messner, 1998.)

Neformalni predstavnik tadašnjeg pokreta bio je najpoznatiji "muški feminist" SAD-a, Warren Farrell. Jedan od prvih članova američke Nacionalne organizacije za žene (NOW), stekao je popularnost organizirajući radionice i tribine, među ostalim i izbor ljepote za muškarce, kojima je težio podići svijest o seksualnoj objektifikaciji žena. Farrell se postavio u centar pokreta oslobođenja izdavanjem knjige "The Liberated Man" 1974. godine, u kojoj je se bavio opresijom žena od strane društveno utemeljenog seksizma, njegove povezanosti s muškom rodnom ulogom, ulogom muškaraca u istoj opresiji, te je naposljetku poticao muškarce na osobno sudjelovanje u prekidanju opresije nad ženama. Međutim, glavnina tematike Farrellove knjige se bavila upravo koncepcijom muškosti/muževnosti i kako one štete muškarcu. Farrell je iskoristio temeljni feministički koncept Betty Friedman o "mistici ženstvenosti", tvrdeći kako su muškarci zapeli u "mistici maskuliniteta" koja im nameta uloge hranitelja obitelji koje su, koliko god privilegirane, isto toliko i opresivne. (Messner, 1998.)

Farrell je smatrao probleme muške rodne uloge identičnim problemima ženske rodne uloge; retorika koja uskoro nailazi na kritiku od strane mnogih feministkinja. Naime, Farrellova teorija, ali i većina retorike pokreta oslobođenja muškaraca se osnivala na teoriji rodni uloga

(tada zvana teorija spolnih uloga) koja se popularizirala u funkcionalističkoj sociologiji pedesetih godina prošlog stoljeća. U počecima drugog vala feminizma označavala je bitan raskorak od tadašnjeg biološkog esencijalizma, no do sredine sedamdesetih godina mnoge feministkinje i feministi su počeli odbacivati ideju spolnih uloga u zamjenu za teoriju rodnih odnosa, koja je bila konkretnija kritika društvenih odnosa koji potiču opresiju žena i muškaraca. (Messner, 1998.) Kritike teorije spolnih uloga su uglavnom slične kritikama Farrellovih ideja. Prvenstveno, Farrell je imao tendenciju povlačiti svojevrsnu "lažnu simetriju" između muške i ženske opresije; ignorirajući opresivne odnose muškaraca nad ženama, načine na koje muškarci imaju koristi od istog, odnosno tvrdeći kako je strukturalna opresija nad ženama i muškarcima jednaka. Drugo, Farrellove ideje problema muške opresije su se fokusirale većinom na negativne posljedice muške rodne uloge koje su ih ili koštale postojeće institucionalizirane moći ili im odbijale istu. Farrellova knjiga se fokusira na konkretan tip muškarca, a to je bijeli, heteroseksualan, srednje klasni do više klasni muškarac, čija iskustva ima tendenciju univerzalizirati. Njegova koncepcija muževnosti je skoro neodvojiva od ideje monetarnog i poslovnog uspjeha, zbog čega se Farrell u knjizi većinom bavi muškarcima koji odgovaraju ovom opisu koji su i dalje nesretni; iako dostignu taj ideal, "imaju sve", rigidnost muške uloge im šteti. (Messner, 1998.)

Nakon godina kritika od strane feminističkog pokreta, Farrell odbacuje ideje feminizma i utiruje put pokretu muških prava, osnivanjem organizacije "*Mens Rights Inc.*" 1977. godine, koja se fokusirala na probleme zakonske i političke reforme. Tri godine poslije se osnovala i "*Coalition of Free Men*". Te dvije organizacije su se osamdesetih godina udružile u Nacionalni kongres za muškarce. (Messner, 1998.) Warren Farrell je do tada u potpunosti odbacio feministički pokret, tvrdeći kako ga je razočarala opozicija NOW- a zakonima zajedničkog skrbništva (Svoboda, 1997.) te je smatrao da pokret preuveličava ideju muške privilegije i da su muškarci strukturalno više opresirani od žena. Tim tezama se bavio u knjizi "*Mit muške moći*", izdanoj 1993., koja se danas citira kao temelj pokreta muških prava; među ostalim, Farrell se bavi "dekonstruiranjem" mitova o muškoj privilegiji, poput razlike između plaća žena i muškaraca, vojnog roka, te statistikom koja govori o kraćem životnom vijeku muškaraca, visokom pragu suicida te nepravdi u zakonskom sustavu u slučajevima skrbništva.

Pokret muških prava se tako etablirao kao opozicija feminističkom pokretu, te se devedesetih fokusirao na institucionaliziranu diskriminaciju muškaraca. Iako pokret od devedesetih godina do danas postoji i dalje u raznim tribinama i radionicama organiziranih od strane upravo

Warrena Farrella, većina popularnosti, ili bolje rečeno, zloglasnosti pokreta danas dolazi upravo zbog njegove virtualne sfere.

2.2. ŠTO JE MANOSFERA?

"Muškarcima više ne treba oslobođenje od tradicionalne muškosti, sada trebaju spas od onih koji su ih željeli osloboditi! Problem više nije tradicionalna muškost, već se njena obnova slavi kao rješenje." (Michael Kimmel, *Angry White Men*)

U samim počecima takozvanog Web 2.0., među "blogosferom" i osnovom onoga što danas poznajemo kao društvene mreže, pojavljuje se neformalna skupina web stranica, blogova i foruma osnovanih oko diskusija o muškarcima, muškim pravima i muškosti koja se kolektivno naziva manosfera. (Lilly, 2016.) Termin je populariziran knjigom "*Manosfera: nova nada za muškost*", autora Iana Ironwooda; posljedično objeručke prihvaćen od strane sudionika manosfere i raznih novinara i akademika koji ju pokrivaju. (Ging, 2017.) Nastavljajući tradiciju pokreta za muška prava iz osamdesetih godina, muškarci na internetu bave se pitanjima prava očeva, muške rodne uloge, muško – ženskih odnosa, feminizma, itd. Termin manosfera ne obilježava homogen i unificirani pokret, već široko povezane skupine koje se bave pitanjem muškaraca. Svaka od ovih skupina ima svoje specifične interese u sferi muških prava i muškog identiteta te, iako se tematski preklapaju, veliki djelovi ovih zajednica ne vežu se jedna uz drugu, odnosno neki njeni članovi se jasno odvajaju od, i/ili protive, ostalim manosfernim supkulturama. Međutim, manosferni pokreti unificiraju se oko ideje o našoj zapadnjačkoj kulturi kao "ginocentričnoj"; kulturi u kojoj su muškarci sustavno opresirani a žene privilegiranije. Uvjerenje je suprotno temeljnim feminističkim učenjima, te su mnogi aspekti manosfere izravno i glasno antifeministički pokreti; može se reći da sam pokret muških prava nastao kao odgovor, odnosno reakcija na feminizam. Nekoliko skupina tvrdi da se slažu s određenim aspektima feminističkog pokreta, ali ga ne podupiru u potpunosti jer ne smatraju da teži ka jednakosti između muškaraca i žena.

Manosferu možemo podijeliti na nekoliko najpopularnijih skupina: aktivisti za muška prava (Men's Rights Activists/MRA), pokret Men Going Their Own Way/MGTOW ("Put muškaraca"), zajednicu taktika zavodjenja (Pick up Artistry/PUA) te zajednica muškaraca u "nenamjernom celibatu" (Involuntary celibates/Incel). Istraživanje iz 2020., u kojem je analizirano skoro 29 milijuna postova sa 6 foruma i 51 subreddita² te vrste jezika koje koriste, pokazalo je kako stariji oblici pokreta za muška prava gube na popularnosti u odnosu na

² Naziv za podforum na popularnoj web stranici Reddit, koja, među ostalim, je dom i mnogo manosfernih supkultura.

zajednice poput MGTOW i Incela, te da su se novije zajednice pokazale puno više ekstremističke, antifeminističke i generalno "otrovne". (Ribeiro, et al. 2020.)

Metafora koji se pojavljuje kao unifikacijska esencijalna misao manosfernih zajednica jest "The Red Pill" (crvena tableta), preuzeta iz sci – fi filma Matrix iz 1999. godine. U filmu, protagonistu je objašnjeno da živi u virtualnoj simulaciji te mu je ponuđeno uzimanje plave ili crvene tablete. Uzimanjem plave tablete, zaboravlja sve što je saznao i nastavlja živjeti u simulaciji u sretnom neznanju. Uzimanjem crvene tablete, saznaje punu istinu i budi se u stvarnom svijetu u kojem je rob. U manosferi, RedPill predstavlja shvaćanje da su muškarci ti koji su opresirani u društvu, a ne žene; oni se bude u svijetu u kojem su robovi "ginocentričnog" sustava u kojem žene dominiraju. Načini s kojima se nose s ovim saznanjem, odnosno na što se fokusiraju te jezik koji koriste u definiranju problema određuje specifične podskupine unutar manosfere. (Lilly, 2016.) Primjerice, MRA³ se (formalno) fokusiraju na diskriminaciju muškaraca od strane zakona i medija, vode se libertarijanskom i ateističkom filozofijom i često zauzimaju poziciju "racionalne" muškosti na tragu filozofije muškosti iz devetnaestog stoljeća. S druge strane, Inceli i PUA se bave prvenstveno područjem "seksualnog tržišta" i seksualnosti uopće u društvenoj hijerarhiji baziranoj na evolucijskoj psihologiji, u kojoj se muškarci dijele na alfe, bete i omega, a žene biraju seksualne/romantične partnere na temelju hipergamije⁴. Incel zajednica je skupina muškarca koji ne uspijevaju pronaći seksualne i romantične partner/ice jer ne zadovoljavaju kriterije vrha socioseksualne hijerarhije (prvenstveno fizički izgled) koja navodno određuje seksualnu uspješnost. Oni se okupljaju oko ideje da nema pomoći u strategijama zavodjenja i oponašanja alfa muškaraca, već "prihvaćaju svoju sudbinu."⁵ S druge strane, PUA zajednica se bavi samopomoći i strategijama zavodjenja, odnosno načinima kako doći do vrha socioseksualne hijerarhije. Ovdje se može svrstati i MGTOW zajednica; formalno, odgovor ove zajednice na problem ginocentrizma je odbijanja svih mogućih kontakata sa ženama i stvaranja vlastite muškosti, međutim diskusije na web stranicama se skoro isključivo bave ženama i mizoginim istupima te utvrđivanjem "istinske", a ne individualne, muškosti.

³ U svrhu skraćivanja za manosferne zajednice ću dalje koristiti njihove engleske skraćenice.

⁴ Hipergamija je termin koji označava čin ženidbe i/ili udaje osobe s osobom višeg socioekonomskog statusa. U manosferi se opisuje "instinktivni poriv žena da procesom eliminacije nađu najboljeg alfa muškarca mogućeg." (korisnik MachiavellianRed, 2015.)

⁵ Objava sa incels.co foruma pod naslovom " "Its over." is such a good phrase", prikazuje primjer gubitničkog stava koji karakterizira incel zajednicu: "*Blackpill nije mogao imati bolji moto. Savršeno ga opisuje. Bez pozitivnosti, redpill sranja poput "loše je, ali ovako možete to iskoristiti ". Bez ikakvog nošenja s tim. Samo brutalna izjava.*" (korisnik ReturnofSaddam, 2020.)

Druga linija unifikacije manosfernih zajednica je njihova tendencija ka biološkom determinizmu, obliku evolucijske psihologije, odnosno socijalnog darvinizma s naglaskom na seksualnoj politici. Ranije spomenuti MRA su dio manosfere koji se bavi diskriminacijom muškaraca od strane sustava i društva, no ostatak manosfere se velikom većinom vrti oko seksualne politike odnosa muškaraca i žena. Koristeći teorije o biološki uvjetovanom muškom i ženskom ponašanju, muškarci manosfere opravdavaju svoje ideje društvene hijerarhije snažnih i slabih, alfa i beta, muškaraca i žena, tvrdeći kako ako je nešto biološki uvjetovano, onda je ispravno, moralno dobro i "onako kako treba biti". Međutim, isto toliko imaju tendenciju biti kontradiktorni vlastitim uvjerenjima. Nalazimo ideje o muškarcima kao žrtvama ginocentričnog sustava u kojem žene vladaju⁶, mržnju prema ženama jer navodno postupaju prema biološkom imperativu kojeg sami smatraju prirodnim i normalnim te glorifikaciju hijerarhije koja je proizvedena na temelju tih istih bioloških poriva. Angela Nagle u svojoj knjizi *"Kill All Normies"* (2016.) tvrdi kako upravo gnjev i anksioznost frustriranih muškaraca oko samoprozvanog niskog statusa u ovoj hijerarhiji proizvodi njihovu retoriku o ojačanju društvene hijerarhije.

Schmitz i Kazyak (2016) u svojem radu *"Maskuliniteti u kiberprostoru"*, odgovarajući na pitanje na koje načine ove skupine delegitimiziraju feministički pokret i ciljeve rodne jednakosti, dijele skupine manosfere u dvije ideološki distinktivne kategorije; *"cyber momci u potrazi za muževnošću"* i *"virtualne žrtve u potrazi za jednakošću"*. Obje kategorije veže promoviranje muškog prava na društvenu moć, no dok se prva kategorija bavi eksplicitnom agresijom prema ženama i devaluacijom istih, druga je preuzela retoriku političkog i društvenog pokreta muških prava iz osamdesetih godina. Kategoriju "Cyber momci u potrazi za muževnošću" karakterizira hipermuževna, "momačka" ideja muškarca koja se fokusira na homosocijalno oblikovanje muškosti, kroz sadržaj koji naglašava muško zdravlje i samopomoć, dok žene u toj koncepciji predstavljaju seksualne objekte koje se mogu dobiti kroz taktike zavodjenja. Najpoznatija manosferna supkultura koja spada u ovu kategorizaciju je "Pick Up Artistry/PUA", odnosno zajednica zavodjenja. Zajednica zavodjenja, predvođena Daryushom Valizadehom poznatijim kao Roosh V., fokusirana je na oblik emocionalne manipulacije i vršenje pritiska na žene da stupe u seksualne odnose koji nazivaju Igra (Game.) Njihova filozofija se bazira na heteronormativnoj teoriji muško – ženskih odnosa osnovanoj na istom

⁶"Ginocentrični stavovi o muškarcima i ženama u društvu na dnevnoj bazi utemeljuju netrepeljiva ginocentrična dvostruka mjerila. Ovi stavovi postaju ne samo opravdanje, već poticaj za održavanje ginocentrizma u našim zakonima, politikama, institucijama i društvenim normama." (Ryan, 2019.)

biološkom determinizmu kao i ostatak manosfernih zajednica prema kojima muškarac mora biti ili postati alfa ako želi osigurati seksualnu uspješnost sa ženama. S druge strane kategoriju "Virtualne žrtve u potrazi za jednakošću" karakteriziraju pitanja muškaraca u krizi, borba protiv institucionalizirane mizandrije i delegitimizacija ženskih problema (Schmitz i Kazyak, 2016.). U ovu kategoriju spadaju aktivisti za muška prava, čija retorika preuzima offline ideje pokreta muških prava; ne koriste eksplicitno mizogin jezik u samopromociji i objašnjenju svojeg pokreta, već se postavljaju kao objektivna i racionalna zajednica koja ima za cilj fokusirati se na muška prava nakon toliko godina "vladavine" feminizma. MRA tako reificira u diskursu ideju racionalnog muškarca protiv emocionalne ženske osobe i posljedično ideje feminizma uopće.

Skлонost ovih skupina ka govoru mržnje, pozivu na nasilje i zlostavljanje karakterizira manosferni pokret. Nekoliko teoretičara koji su se bavili analizom manosfere smatraju da je uzrok takvih oblika nasilja upravo specifičan prostor Interneta u kojem manosferne skupine obitavaju. Mary Lilly u svojem radu "The World is Not a Safe Place for Men" (2016.) spominje usporedbu razlika ideoloških skupina uživo i online, autora Dona Raudlera (2007), koji tvrdi da uloga Interneta kao "istovremeni izvor informacija i društveni prostor stvara ideološki "echo – chamber ⁷". Dok se organizacija zajednica u stvarnosti najčešće bazira na prostornosti/blizini/obiteljskim odnosima, političke virtualne zajednice se formiraju oko ideologija. Sukladno tome, virtualne zajednice teže ka ojačavanju i perpetuiranju vlastitih ideologija; najuspješnija strategija za ovo se pokazalo dokazivanje predanosti njenih članova, koji to iskazuju putem ekstremističkih činova koji posljedično rezultiraju većom solidarnošću unutar zajednice, a zatim i kritičnom stavu prema vanjskim izvorima informacija koji možda proturječe onome što vjeruju. Ging (2017) se referira na sličan argument koji je iznjela Papacharissi (2014), govoreći kako su emocije, specifično, ljutnja, ključni pokretači u političkom spajanju digitalno umreženih publika. Manosferne zajednice, prvenstveno Incele, obilježava gnjev; bilo to radi ideje da feminizam uništava moderne muškarce oduzimajući im muškost, orođena prava, ili radi toga što nemaju "povoljnu" poziciju na tzv. socioseksualnoj hijerarhiji, zbog čega se prvenstveno iskaljuju mizoginijom.

⁷ Eng. termin za "sobu sa zidovima koji odbijaju zvuk, koristi se za proizvodnju zvučnih efekata poput jeke." (Merriam-Webster, n. d.).

U figurativnom smislu predstavlja "okruženje u kojem pojedinac nailazi samo na jednu vrstu mišljenja, ili mišljenja koja su slična njegovim." (Cambridge, n.d.)

Dakle, možemo reći da manosferne zajednice definiraju: biološko – esencijalističke ideje o "istinskoj" muškosti, ideje o društvu kao ginocentričnom i opresivnom prema muškarcima i gnjev zbog istog. U idućim poglavljima ću istražiti kako ovi faktori oblikuju i jasne tipologije muškosti unutar manosfere, i uzorke ponašanja koji spadaju pod njihovu ideju muškosti, te kako te muškosti obnašaju ili imaju veze s teorijom hegemonijskih muškosti.

2.3. DIGITALNI MASKULINITETI

Fundamentalna manosferna filozofija, osniva se većinom na biološko - esencijalističkim idejama koje odlučuju muško i žensko ponašanje, za razliku od teorija rodni uloga s početaka pokreta za muška prava (Ging, 2017.) Ranije spomenuto uvjerenje o ginocentričnoj kulturi karakterizira manosferu, te često nailazimo na mišljenje kako je to negativan rezultat uspješnosti feminizma. Stoga, manosferne zajednice pozivaju na održavanje tradicionalne rodne (pa i rasne i klasne) hijerarhije, na čijem su vrhu bijeli, heteroseksualni muškarci, a na dnu žene, koje smatraju fizički i psihički inferiornima muškarcima. (Schmitz i Kazyak 2016) U korijenu ovih skupina stoji ideja o vraćanju tradicionalne nuklearne obitelji sa svim rodni ulogama i nejednakostima koje ona nosi, a razlog tome je prekidanje "omekšavanja američke muškosti" (Lilly, 2016. cit. prema Kimmel, 2013.)

Manosferne zajednice se okupljaju oko osjećaja prirođenog prava na određene privilegije i resurse dominantnog sloja, te straha da im podređena grupa oduzima ili planira oduzeti ta prava i resurse; ovdje se stvara osjećaj prijetnje koji stvara predrasude prema podređenoj grupi. (Blumer, 1958.) U manosferi postoji ideja da je njihov muški rodni identitet pod napadom, stoga imaju tendenciju podupirati tradicionalnije rodne uloge, kako bi izgledali muževnije; ova ponašanja uključuju predodžbe čvrstoće, agresiju, manjak empatije, kompetitivnost, devaluaciju žena, potrebu za poštovanjem i homofobiju. (Scaptura, Boyle, 2020:280., prema Bird (1996.) i ostali) Messerschmidt (2000) ova ponašanja naziva maskulinim resursima, te ponašanja uključuju i objektivaciju žena i seksualnu uspješnost kako bi izbjegli ismijavanje i zaradili poštovanje ostalih muškaraca. Naposljetku, fokusiranje na seksualnu politiku i udvaranje ženama manosfernih zajednica je samo jedan od načina na koji muškarci manosfere odgovaraju na poimanje prijetnje njihovom rodnom identitetu; uokviravanje heteroseksualnosti u hijerarhijski odnos muškaraca i žena u kojem je muškarac definiran svojom seksualnom potrebom i dominacijom se savršeno uklapa u tjelesno baziranu ideju "istinske" muškosti.

Na tragu ideje muškog identiteta pod napadom, u manosferi često nalazimo na diskurs o tzv. "krizi muškosti", istinske, tradicionalne muškosti koja je jednom zauzimala svoje prirodno mjesto u društvu dok ga feministkinje i tzv. "social justice warriors"⁸ nisu oduzele. No Connell

⁸ Social justice warriors (ratnici društvene pravde) termin je koji označava ljude koji se bave pitanjima ljudskih prava, kao što su feminizam, LGBT+ prava, rasizam, te se u manosferi koristi derogativno, kako bi opisao nekoga "preprogresivnog".

tvrdi kako logički ne možemo govoriti o krizi muškosti kao takvoj, već o krizi rodničkih odnosa uopće; kriza muškosti pretpostavlja stabilan, koherentan sustav koji se krizom uništava, a muškost(i) to nisu. Muškost je konfiguracija prakse unutar rodničkih odnosa, koji mogu cjelokupno biti u krizi te rezultiraju transformacijom ili poremećenjem dosadašnjeg rodničkog reda. Povijesno nalazimo momente krize rodničkog reda koji posljedično stvaraju momente pokušaja reifikacije dominantne muškosti koja se preispituje. Primjerice, rast pokreta ženskog oslobođenja u Americi uz gubitak rata u Vijetnamu je izrodio kultove "istinskih" muškosti, koje se mogu vidjeti npr. u popularnosti nasilnih filmovima poput Ramba, kultova oružja i onoga što William Gibson naziva "paramilitarnom kulturom". (Connell, 2005.:84.) Takav moment se upravo događa u manosferi, te se konkretni oblici reifikacije muškosti, bila ona izgubljena ili ne, nalaze u uzorcima ponašanja manosfernih zajednica poput glorifikacije tradicionalne muškosti, seksualne objektifikacije žena, verbalno, emotivno ili cybernasilje, bilo ono nad drugim muškarcima ili ženama. U najmanju ruku, gnjev i nasilje poprimaju oblike mizoginog jezika, verbalnih napada i cyberbullyinga, a u najgoru fizičkog nasilja i ubojstava, kao što je moguće vidjeti u terorističkim napadima koji su bili eksplicitno motivirani incel filozofijom. Konkretni primjeri su slučajevi Elliota Rodgera koji je ubio šest ljudi i ozljedio četrnaest 2014. godine, te Aleka Minnasiana, koji je izričito pohvalio prijašnjeg Facebook postom, šest minuta prije nego li je usmrtio deset ljudi i ozljedio trinaest svojim vozilom. (BBC News, 2014, 2018.) Ulogom incel filozofije, odnosno muškosti u ovim oblicima nasilja, se konkretnije bavim u kasnijem poglavlju.

Bitno je naglasiti da muškosti manosfere nisu nužno legitimni oblici hegemonijske muškosti; samo zato što individualni uzorci ponašanja oponašaju hegemonijske muškosti, ne znači da muškarci koji sudjeluju u manosfernim zajednicama obnašaju i imaju korist od hegemonijske muškosti. Naprotiv, puno muškaraca u manosferi se samoidentificira kao "drugorazredni" beta muškarci, međutim i te muškosti imaju tendenciju reificirati elemente hegemonijske muškosti. U idućim poglavljima bavim se idealima muškosti i izrazima muškosti koje nalazimo u manosfernoj filozofiji i praksi, s fokusom na idealizaciju alfa i beta muškaraca te ulogu ljutnje i nasilja kao bitnog aspekta manosfernih muškosti.

2.3.1. ALFA, BETA I OMEGA

Manosfera se, suprotno teorijama roda i spola pokreta za muška prava u počecima, bazira uvelike na evolucijskoj psihologiji, prema kojoj se oprionduje tzv. seksualni odabir žena i muškaraca. Prema Van Valkenburghu (2018.) evolucijska psihologija "*(kontroverzno) deducira da muškarci i žene imaju divergentne reproduktivne interese i stoga razvijaju esencijalno različite osobnosti.*"

Dio ovog mišljenja je i ideja da žena bira seksualnog i vjenčanog partnera na osnovu bioloških imperativa koji determiniraju "najbolji" set osobina; žene navodi biološki poriv u udavanju za muškarce koji mogu biti emotivna i ekonomska potpora i pomoći će im odgajati djecu. U manosfernoj filozofiji, evolucijska psihologija služi kao znanstveni temelj teorija o socioseksualnoj hijerarhiji u kojoj dijele muškarce na alfe, bete, i omega. U zajednicama zavođenja, evolucijska psihologija se koristi kao temelj tzv. seksualne strategije. Jedno od najpopularnijih okupljališta manosfere, r/TheRedPill⁹ podforum na stranici Reddit, opisuje se kao mjesto za "*diskusiju seksualne strategije u kulturi koja sve više manjka pozitivnim identitetom za muškarce.*" Na bočnoj traci podforumu, među pravilima, pojmovnikom i teorijom ove zajednice nalazimo i uvodni post, u kojem se opisuje generalna ideja. Ovdje jedan od osnivača i moderator zajednice pod pseudonimom pk_atheist koristi evolucijsku biologiju kao temelj ideje o seksualnoj strategiji; feminizam opisuje kao "*seksualna strategija koja stavlja žene u najbolju poziciju moguću, kako bi birale parnjake, izmjenjivale parnjake, locirale najbolji DNA mogući i skupljale što više resursa što individualno mogu.*" (korisnik pk_atheist, 2018.:vlastiti prijevod) Njihov odgovor na to je The Red Pill filozofija, muška seksualna strategija. Ideja nije da se fundamentalno promijeni sustav već da heteroseksualni muškarci unutar tog sustava dobiju više moći, prvenstveno na području seksualnih veza/odnosa. Tu se pojavljuje koncept alfa i beta muškaraca unutar tzv. socioseksualne hijerarhije. U toj hijerarhiji, pozicija se određuje genetskom predispozicijom koja određuje status na tzv. "seksualnom tržištu". Na vrhu te hijerarhije pozicioniraju se alfa muškarci; fizički privlačni, prirodni vođe, samopouzdana, asertivni, pa posljedično i bogati i uspješni, itd. Neke manosferne zajednice, poput PUA, smatraju da se alfom može postati, ili ga barem dovoljno dobro imitirati kako bi

⁹ Podforum, odnosno subreddit je "stavljen u karantenu" 2018. godine, označen kao mjesto moguće uvredljivog i/ili šokantnog sadržaja, ali ne zabranjeno. Razlog karantene je mizogin sadržaj, a podforum je došao u pozornost javnosti kada je utemeljeno da je jedan od moderatora zajednice zakonodavac iz New Hampshirea, koji je posljedično napustio svoje radno mjesto. (Romano 2017.)

privlačili žene, dok druge, poput Incela, smatraju da ga biologija određuje i da oni ispod alfe "nemaju nade". Pojmovnik stranice r/TheRedPill opisuje ideju alfa muškarca kao:

"Društveno dominantan. Netko tko predstavlja veliku vrijednost.¹⁰ Alfa može biti termin za muškarca koji iskazuje alfa ponašanja (...), ali većinom se koristi kako bi opisalo individualne crte ponašanja." (korisnik MachiavellianRed, 2015.:vlastiti prijevod)

Nešto konkretniju ideju alfa muškarca možemo naći na blogu Alpha Game, također jednom od teorijskih izvora koje referencira stranica r/TheRedPill:

"Alfa je visok, zgodan muškarac koji je centar muške i ženske pažnje. Klasična zvijezda nogometnog tima koji hoda s najljepšom navijačicom. Uspješni biznismen oženjen sa prekrasnom, plavom, mršavom ženom. Žene ga žele, a muškarci žele biti poput njega, ili barem biti njegov prijatelj. Na tulumima uobičajeno je glasan i karizmatičan tip koji priča laskave priče skupini zgodnih žena koje ga pozorno slušaju. Međutim, alfe interesiraju žene samo u svrhu njegovog fizičkog i psihološkog zadovoljstva; alfe se naposljetku, više fokusiraju na svoj status u skupini." (korisnik VD, 2011.:vlastiti prijevod)

Sličnu glorifikaciju tradicionalnih muškosti koje stoje u bazi ideje alfa muškarca nalazimo i na blogu neformalnog predvodnika PUA zajednice Daryusha Valizadeha. U objavi opisuje temeljnu ideju muškosti, odnosno muževnosti, misao vodilju njegove filozofije, koju naziva "neomascularity" (neomuževnost). Valizadeh tvrdi:

"Neomuževnost kombinira tradicionalna uvjerenja, muževnost i životinjsku biologiju u jedan ideološki sustav. Teži pomoći muškarcima koji žive u zapadnjačkim zemljama koje manjkaju vrijednosti poput klasičnih vrlina, muževnosti u muškarcima i ženstvenosti u ženama, objektivnosti, posebice što se tiče ideala ljepote i ljudskog ponašanja. Također teži biti antibiotik za muškarce koje društvo programira da prihvate zapadnjačku izopačenost, bezumni konzumerizam, i nemoralne državne autoritete." (Valizadeh, 2015.)

Ispod alfa muškaraca su beta muškarci, karakterizirani kao drugi izbor na seksualnom tržištu, nedovoljno privlačni, neasertivni i u svemu subordinirani alfa muškarcu. Prema manosfernoj nauci, alfa muškarci privlače sve žene dok beta muškarci uspijevaju na seksualnom tržištu kao drugi odabir; incel zajednica ovo pakira u mizoginu ideju hipergamnih žena koje su "biološki programirane" da biraju najboljeg alfa muškarca, koga često nisu zaslužile, s kojim nisu na istoj

¹⁰ Opis ne nudi točnu definiciju toga što konstituira "velike vrijednosti".

hijerarhijskoj ljestvici. Beta muškarce biraju tek kada su iskoristile sav svoj "kapital", koji se mjeri u ljepoti i mladosti.¹¹ U manosfernom diskursu se pojavljuje i ideja omega muškarca, najčešće u incel zajednici. Prema njima omega muškarci čine samo dno ove hijerarhije, koje, prema stranici Incels.wiki, karakterizira *"manjak pristupa parenju, seksu, novcu, i ostalim stvarima koje su nejednako distribuirane u društvu."* (incels.wiki, n.d.) Incel zajednica često izjednačava pojam incela sa omega muškarcima; incel muškarci se definiraju kao osobe koje ne uspevaju ustupiti u seksualne i romantične odnose unatoč svojoj želji, a razlog za to je manjak fizičke privlačnosti, koja je posljedica biologije i genetike; stoga, oni su omega muškarci. Unatoč tome, često koriste i termin beta muškarac¹². kako bi referirali na sebe i ostale u incel zajednici, što je samo jedna od čestih kontradiktornosti ove skupine i česta tema rasprave. Primjere možemo vidjeti u objavama na forumu Incels.co poput diskusije pod naslovom "Omega vs. Beta" iz 2020. godine, u kojoj korisnik HeebJesus tvrdi:

"Umoran sam od toga da nas ljudi nazivaju betama. Bete u životinjskom carstvu dijele ponos alfi. Omega su one koje ne dobivaju ništa. Inceli su ispod bete.",

na što korisnik Romello Gaghan 2 odgovara: *"Iz jednostavnosti koristim termin beta kako bi opisao sebe. Ja sam niskog T (testosterona) i definitivno sam žrtva zbog čega se osjećam kao beta."*

Ideja alfa muškarca nije nova niti unikatna manosfernom učenju, međutim u ovim krugovima se glorificira do novih razina. U ovoj zajednici, nadmoć alfa muškarca se prvenstveno realizira u odnosu na ostale muškarce, a tek onda u odnosu na žene (no to je diskutabilno, kada uzmemo u obzir ideju hipergamije). Ideal alfa muškarca prikazuje verziju hegemonijske muškosti na manosferni način; elementi koji alfa muškarca čine alfom su upravo osobine hegemonijske muškosti. One se koriste prvenstveno u razumijevanju i opravdavanju nadmoći alfa muškaraca nad drugim muškarcima, kao u internoj dimenziji hegemonijske muškosti. Dok Connell za primjer uzima hegemoniju heteroseksualnih muškaraca nad homoseksualnim muškarcima, u manosfernoj filozofiji nalazimo varijantu hegemonijskog odnosa alfa i beta muškaraca, te se autoritetom znanosti evolucijske psihologije opravdava njihov status u dominaciji nad ostalim muškarcima pa onda i ženama. Incel filozofija tvrdi da status alfa muškarca ne daje samo veću

¹¹ Jedno od "temeljnih uvjerenja zajednice" navedenih na web stranici Return of Kings, popularnom utočištu zajednice zavođenja, navodi: *"Ženina vrijednost značajno ovisi o njevoj plodnosti i ljepoti. Vrijednost muškarca ovisi o njegovim resursima, intelektu i karakteru."* (returnofkings.com/about, n.d.)

¹² *Iako beta muškarci tehnički ne zauzimaju dno etološkog totema (tu poziciju drže omega muškarci), neki muškarci koriste ovaj termin kako bi opisali sebe radi jednostavnosti, i zbog čestog mišljenja koje tvrdi "ako nisi prvi, onda si zadnji."* (incels.wiki/w/Beta_male, n.d.)

uspješnost na "seksualnom tržištu", već bolji društveni, ekonomski i kulturalni status, naposljetku i prestiž. No ta filozofija divergira s idejama hegemonijske muškosti utoliko što ne uviđa da je ona uveliko neostvarivi kulturalni ideal, a ne realnost većine muškaraca.

Evolucijska psihologija ima ulogu znanstvenog opravdavanja i racionalizacije onih osobina hegemonijske muškosti koje manosferne zajednice glorificiraju, specifično fokus na seksualnu kompulzivnost, neprepoznatu emocionalnu ovisnost i pretjerani gnjev i nasilje. (Van Valkenburgh, 2018.:11, prema McCaughey, 2008.) Manosferne zajednice imaju tendenciju prevelikog pojednostavljenja konceptata evolucijske psihologije kako bi opravdale vlastita uvjerenja, prvenstveno u području seksualne selekcije. Međutim, to ne sprječava manosferu u razvijanju teorija, što vidimo u izvorima r/TheRedPill. Tako se primjerice, bave i idejom ljubavi, odnosno emocionalne intimnosti između muškaraca i žena. Jedan od 26 teorijskih izvora na bočnoj traci foruma, "Women in Love", blog post poznatog manosfernog pisca Rolla Tommasa, govori o ljubavi kao teoriji zavjere. Manosferna nauka često definira žene kao emocionalna, iracionalna bića, no isto tako tvrde da "*žene nisu fundamentalno sposobne voljeti muškarce kako bi oni htjeli*" (Tomassi, 2011.), već da to rade isključivo iz bioloških procesa koji ih tjeraju naći partnera za reprodukciju. Ovdje se muškarci pozicioniraju kao oni koji žele ljubav, međutim i ta želja se smatra teorijom zavjere; čovjekova potreba za ljubavi, intimom i sigurnošću je dio feminističke iluzije koja tjera muškarce u eksploatacijske odnose. (Tomassi, 2011.) Emocionalna distanciranost/manjak emocionalnosti je dio kompleta osobina koje su valorizirane u sklopu hegemonijske muškosti, te je zanimljivo na koje načine su muškarci manosfere internalizirali te aspekte, do mjere da si odbijaju fundamentalne ljudske emocije. Opravdanje potiče iz znanstvene baze teorija evolucijske psihologije, koja služi kao autoritet koji održava prirodnost ideje racionalnosti kao fundamentalne muškom identitetu. Međutim, koliko god kontroverzno zvučale, iste takve racionalizacije negativnih aspekata muškosti nalazimo u svakodnevnom životu i u "zdravorazumskim" koncepcijama muškosti koje se reprezentiraju u medijima; stoga jest kontroverzno, ali nije čudno. Muškarcima već dugo odbijamo emocije, no manosferna kritika za to nalazi drugačijeg krivca ili razlog za razliku od recimo kritičke teorija roda. Kao logički kontrast racionalnom muškarcu, imamo ideju žena kao iracionalnih bića koja su podređena svojem biološkom imperativu pronalaženja "najboljeg" alfa muškaraca. Objava na r/TheRedPill pod naslovom "*HumanSockPuppet's Guide to Managing Your Bitches*", navodi:

"Zapamtite, žene su djeca: mentalno, bihevioralno i evolucijski. One nisu poput nas. One ne razmišljaju poput nas niti imaju isti smisao osobne odgovornosti.

Čak i najveći sociopat će intuitivno prepoznati kada je prešao granicu i uvrijedio muškarca. Hoće li mu biti krivo zbog toga je druga stvar, ali barem zna da je učinio nešto krivo. Evolucija ovog instinkta je ključ sposobnosti muškarca da strateški stvara neprijatelje ili izbjegava konflikte.

Žene, s druge strane, nisu razvile takav instinkt. One su evoluirale da testiraju vaše granice provociranjem svađa. Stoga, ako niste strogi prema svojoj ženi, ona će postati sebična i nepodnošljiva, dokle god joj to dopuštate." (korisnik HumanSockPuppet, 2016.:vlastiti prijevod)

Ovdje se iracionalnost žena, provociranje svađa, predstavlja kao evolucijski razvijena osobina, kojom žena testira je li muškarac alfa ili nije. Muškarci zato, moraju razviti seksualnu strategiju i raditi na svojim svojim prirodnim tendencijama ka alfa ponašanju, koje mu odbija ginocentrično, feminističko društvo. Stoga, mora ženu "dovesti u red" i ovladati zasluženom, prirodnom dominantnom pozicijom, koja je naravno muževna. Dakle, ako su alfa muškarci manosferno uobličavanje hegemonijske muškosti, no muškarci manosfere nisu pretežno alfa muškarci, već ih definira ili težnja za postajanjem alfa muškarcem ili odbijanje te pozicije; koji je odnos muškaraca manosfere i hegemonijske muškosti? Koja je uloga beta muškosti u realizaciji hegemonijske?

Termin beta muškarac se često koristi u zamjeni termina incel, omega, itd., jednostavnosti radi, kako bi označili bilo koju vrstu muškarca koji nije alfa. Ideja je da u manosferi obitavaju muškarci koji su bete jer se bave strategijama postajanja alfa muškarcima, ili muškarci koji su bete/omege zbog neosporivih bioloških odrednica poput fizičkog izgleda koji je nepromjenjiv, a tako je i njihov niski status. Međutim, termin beta muškarac se koristi i kao derogativan izraz za one izvan manosferne zajednice. U objavi na forumu incels.co pod naslovom "Describe a beta male", korisnik navodi ove elemente beta muškarca:

1. *Ljevičar (može biti i desničar doduše)*
2. *Feminist*
3. *Vegan ili vegetarijanac*
4. *Fizički sjeban i uništen*
5. *"Vitez na bijelom konju" što se povezuje s prve dvije točke."*

Drugi korisnik pod pseudonimom VincentVanCope tvrdi da je to osoba koja "prati foide poput psa, biva tretiran poput roba i to trpi. Zapravo, to je beta orbiter zar ne, podvrsta beta." Ovdje

se termin beta muškaraca koristi u svrhu strateškog odvajanja i uspostavljanja određene vrste dominacije onih koji su inače definirani njihovim manjkom iste; muškarca koji podupire feminizam ili samo poštuje žene se ismijava kao sramotnog, u kontekstu toga da robuje ženama, za razliku od Incela koji zna bolje. No, istovremeno se koristi i u svrhu samoidentifikacije, kao u frazi "beta uprising" (ustanak beta) koja se često naziva i "incel rebellion" (pobuna incela). Frazu beta uprising incel stranica Incels.wiki definira kao "*više - manje ozbiljnu prijetnju kao reakciju na sve goru situaciju u svijetu udvaranja koju proživljavaju (inceli)*", obliku nasilne revolucije koja je odgovor na usamljeni socijalni status Incela. Korisnici foruma incels.co često diskutiraju o realnoj prijetnji te fraze, u objavama poput "What is the beta uprising?" u kojem jedan korisnik daje svoju definiciju:

"ružni muškarci društva koje se tretira kao govno će se pobuniti protiv svojih opresora, poput kmetova protiv svojih vlasnika. Prema meni, to označava dan kada će se bijeli muškarci suprostaviti Židovima."

Možemo primjetiti da Incel zajednicu karakteriziraju diskusije bazirane na iskazivanju ljutnje, tuge i očaja radi vlastite pozicije, prvenstveno prema ženama koje ih odbijaju i muškarcima koji drže status koji oni nemaju. Okupljaju se na forumima poput incels.co, incels.net, gdje nalazimo jednako "otrovne" diskusije kao navedene, od propitkivanja je li život incela vrijedan življenja¹³ do ocjenjivanja međusobnog izgleda i šokantnog, mizoginog jezika. Prema anketi provedenoj u ožujku 2020., zajednicu čine većinom adolescentni/mladih muškarci, te su 80% ispitanika bili bijeli Amerikanci i Europljani. (Hoffman, Ware, Shapiro, 2020.) Specifična internetska kultura koja je omogućila prostor i popularnost manosfernim zajednicama je ista ona koja je kultivirala "geek" kulturu. Inceli prvenstveno, a posljedično i ostatak manosferne zajednice, imaju mnogo preklapanja s geek zajednicama Interneta, prvenstveno zajednicom gamera; najbolji primjer povezanosti je Gamergate¹⁴ incident. Connell i Messerschmidt (2005) tvrde kako geek muškosti istovremeno odbijaju ali i reificiraju elemente hegemonijske muškosti; one valoriziraju aspekte muškosti poput vrednovanja intelektualnosti nad emocijama, ali se njihove muškosti često ne slažu s aspektima sportskog umijeća i seksualnog statusa. Populaciju geekova na internetu, poput incela, čine većinski mladi bijeli muškarci, no unatoč tome ne percipiraju vlastiti

¹³ Incel filozofija koja objedinjuje ovo mišljenje se naziva blackpill, te je ideja, na tragu spomenute redpill nauke, da su inceli shvatili da za njih nema pomoći; njihov status je determiniran i nepromjenjiv, te nikada neće naći. Ljubav i/ili ustupiti u seksualne odnose. Incel zajednica je, od svih manosfernih, zajednica s najviše članova s depresijom, anksioznosti i ostalim problemima mentalnog zdravlja. (Hoffman, Ware, Shapiro, 2020.)

¹⁴ Gamergate je bila kampanja organiziranog uznemiravanja nekoliko žena u industriji video igara 2014. godine. Kampanja je došla u pozornost javnosti zbog mizoginog tona uznemiravanja te je rezultirala raznim diskursima o seksizmu u industriji videoigara.

kulturalni kapital i sebe smatraju marginaliziranima; kao rezultat toga ne prepoznaju vlastite privilegije. (Ging, 2017.)

Na sličan način, Inceli se također smatraju autsajderima i marginaliziranim osobama, no zbog svog niskog socijalnog statusa, odnosno manjka fizičke privlačnosti, koja im sprječava normalnu integraciju u društveno "seksualno tržište." Zbog percipiranog manjka moći u stvarnom životu, inceli teže uspostaviti dominaciju u svojem kutu Interneta. Ismijavaju ideju alfa muškarca (Chad¹⁵), ljude koji "ne znaju istinu" poput njih (normie). Izrazi poput "betafag"¹⁶, cuck, koriste se istovremeno za omalovažavanje muškaraca koji na neki način bivaju dominirani od strane žena, i za međusobnu uvredu. Termini poput ricecel¹⁷, currycel¹⁸ služe uspostavljanju međusobne rasističke hijerarhije (iako inceli tvrde da takve izraze koriste sami Azijati i Indijci zbog rasne i etničke diskriminacije na koju nailaze u svijetu udvaranja). Uznemiravanje žena oblicima cyberbullyinga, poput ranije spomenutog Gamergate incidenta, teži nasiljem uspostaviti dominaciju nad ženama i izbaciti ih iz "njihovog" prostora Interneta. Zbog ovih faktora, teško je shvatiti beta i omega muškosti kao podređene, devijantne od hegemonijskih, kada njihova praksa upućuje na želju muške dominacije na internetu zbog manjka hegemonijske pozicije u stvarnom životu. Ging (2017.) tvrdi da su beta, incel muškosti stoga hibridne; njihovo *"postavljanje samih sebe kao žrtava feminizma i političke korektnosti im dopušta strateško odvajanje od hegemonijske muškosti, istodobno potvrđujući postojeće hijerarhije moći i nejednakosti online."*

Manosferne zajednice, dakle, karakterizira težnja ka uspostavljanju svoje dominacije, barem u onim prostorima Interneta koji im to omogućavaju. Koji su načini uspostavljanja te dominacije, te konkretno, koju ulogu igra nasilje u uspostavi te ideji muškosti koje uokviravaju manosferne pokrete?

¹⁵ Nadimak za stereotip alfa muškarca koji se najviše koristi u incel zajednici.
(incels.wiki/w/Incel_Forum_Term_Glossary)

¹⁶ Izraz fag (peder) se često koristi kao sufiks u kombinaciji sa raznim riječima u svrhu uvrede.
(incels.wiki/w/Incel_Forum_Term_Glossary)

¹⁷ Izraz za muškarca koji je incel zbog svojeg azijskog podrijetla, prvenstveno Kineza ili Japanca.
(incels.wiki/w/Incel_Forum_Term_Glossary)

¹⁸ Izraz za muškarca koji je incel zbog svojeg indijskog podrijetla.
(incels.wiki/w/Incel_Forum_Term_Glossary)

2.3.2 NASILJE KAO OBNOVA

Manosfera je u zadnjih nekoliko godina pridobila pozornost javnosti svojom ulogom u online organiziranim kampanjama uznemiravanja te terorističkim napadima koji su bili direktno motivirani incel filozofijom. Nasilje¹⁹ je skoro neodvojivo od pojma manosfere, ono čini njenu samu strukturu.

U karakterizaciji manosfernog nasilja nalazimo nekoliko bitnih elemenata; element okruženja koji im to omogućuje; prostor interneta, tzv. efekt online dizinhibicije, te element koji to opravdava; već spomenuti osjećaji o oduzimanju prirođenog, "oštećenog" prava odnosno muškosti. Takozvani "online disinhibition effect" profesora Johna Sulera opisuje fenomen u kojem se ljudi manje suzdržavaju u izražavanju na Internetu nego uživo. Efekt funkcionira na dva načina; ljudi mogu dijeliti jako osobne stvari o sebi, tajne emocije, strahove, želje, pomažu drugima (benigna dizinhibicija) ili koriste uvrijedljiv jezik, uvrede, prijetnje, iskazuju ljutnju; ovo je otrovna dizinhibicija. (Suler, 2004.) Česta opcija anonimnosti u obliku npr. pseudonima i manjka osobnih informacija omogućuje čovjeku distancu od samoga sebe kakvog ga percipira svijet, ali istovremeno novi oblik iskrenosti i izražavanja osjećaja. Što god kaže neće se vezati za njega, stoga može biti iskreniji, i često blizak s drugima, iako se tehnički ne poznaju. Uzorci ponašanja manosfere pokazuju oba oblika dizinhibicije, međutim konkretno me zanimaju otrovne dizinhibicije manosfere. Postoje i implikacije da stranice na kojima se okupljaju manosferne zajednice dopuštaju i tako podupiru njihovo ponašanje; Alani et. al. (2019.) navode kako je Massanari (2015.) primjerice, u svojoj analizi uloge platforme Reddit u Gamergate incidentu, ustvrdila da struktura Reddita te sistem karma bodova kojima se ocjenjuju postovi, lakoća registracije računa, stvaranja podforumu i slaba moderacija stvaraju savršeno okruženje za ono što naziva "otrovne tehnokulture". Reddit platforma igra veliku ulogu u širenju manosfernih zajednica, međutim u zadnjih nekoliko godina nekoliko subreddita posvećeno manosfernom i mizoginom sadržaju je zabranjeno ili u karanteni, poput spomenutih r/TheRedPill i r/MGTOW. To je umanjilo rast nekih manosfernih zajednica, no većinom su zauzele druge web stranice ili forume.

Manosferno uznemiravanje i nasilje skoro uvijek uzima rodno određen oblik. Nekoliko teoretičara se zadnjih par godina bavilo ovom vrstom orođenog nasilja, internetski baziranog nasilja kojemu su dali različite nazive; Karla Mantilla (2013.) u svojoj knjizi to naziva

¹⁹ Ovdje koristim nasilje kao označitelj svih vrsta nasilja; emocionalno, fizičko, cybernasilje, uznemiravanje, itd.

gendertrolling, dok Emma Jane (2014.) mu pridaje naziv "e-bile". U tom nasilju moram napraviti bitnu distinkciju. Nasilje u manosferi nema uvijek direktnu žrtvu, ono nije uvijek aktivno, već najčešće uzima oblike generalnog uznemiravanja koje u manjku specifične žrtve može imati mnoge potencijalne žrtve; Jones, Trott i Wright (2019.) to zovu "pasivnim uznemiravanjem". Pod to spada generalni jezik i retorika manosfernih pokreta koji su mizogini, kroz koje osnažuju zajednicu, smisao muškog identiteta, ideologiju te tjeraju žene iz specifičnih online prostora i/ili utišavaju ženske glasove. (Jones, Trott, Wright 2019.) Pasivno uznemiravanja stoga, igra veliku ulogu u širenju manosferne ideologije koja naposljetku opravdava nasilje u bilo kojoj vrsti.

Nasilje se tako smatra oprirođeno muškarcu, onom koji je definiran svojim tjelesnim, skoro životinjskim, potrebama. Među njima je i ideja agresivnosti kao inherentno muške osobine, a u koncepcijama hipermuževnosti nasilje poprima ulogu utvrđivanja muške rodne uloge. U sferi patrijarhalne dominacije, nasilje služi kao oblik održavanja te dominacije; nad ženama se ona održava u obliku uznemiravanja na ulici, dobacivanja, uznemiravanja na radnom mjestu, obiteljskog nasilja, seksualnog zlostavljanja. Ne napadaju svi muškarci žene, međutim oni koji napadaju rijetko kad smatraju da su učinili nešto devijantno ili loše, već smatraju da obnašaju pravo; "*odobrava ih ideologija superiornosti*" (Connell, 2005:83.). Nasilje ima i bitnu ulogu u rodnoj politici između muškaraca; ono postaje transakcija. Vojne borbe, naoružano nasilje, ubojstva su načini širenja terora, u ulozi postavljanja granica i isključivanja jedne skupine muškaraca od drugih. (Connell, 2005:83.) Koji su onda, oblici nasilja u manosferi i koji odnos imaju sa muškom rodnom ulogom?

Jedan od elementa pasivnog i aktivnog uznemiravanja jest mizogin jezik. U istraživanju kako se mizogine ideje šire kroz manosferu, Alani et. al. (2019.) su analizirali ekstremistički, mizogin jezik manosfere te ustvrdili da se manifestira u devet oblika, odnosno kategorija; fizičko nasilje, seksualno nasilje, neprijateljstvo/animozitet, patrijarhija, stoicizam, rasizam, homofobija, omalovažavanje, obrnuti narativ. Manosferna zajednica je praktički stvorila svoj jezik, pa tako imamo primjere derogativnih naziva za žene i/ili feministkinje koji utjelovljuju nekoliko ovih kategorija istovremeno: femoid²⁰, feminazi, femtard, cumdumpster, itd. Primjer ovakvog jezika i "principa" dehumanizacije možemo naći u objavi na forumu Incels.co, pod naslovom "A

²⁰ Femoid je derogativan naziv za ženu, spoj riječi female (žensko) i humanoid (neljudsko biće koje ima izgled čovjeka) (incels.wiki)

dissertation on why femoids arent human and why they shouldn't have rights". Korisnik ReasonableResolver tvrdi:

"(...) Ono što odvaja ljude od životinja je sposobnost održavanja ideala, razumijevanja svijeta i racionalni okvir moralnosti kojeg se držimo. Femoidi nisu sposobni raditi takve stvari, zato se prava muškaraca ne bi trebala odnositi na njih. Baš kao što ne koristimo argument tjelesne autonomije za stoku ili ovce, ne bi trebali govoriti slične pizdarije ni za femoide. Jedina razlika je da su femoidi puno vrijednija stoka, i tako ih se treba tretirati. Njihove funkcije su različite, međutim nema razlike u smislu da ne zaslužuju ljudska prava i toga što su bezglavi, okrutni životinjski robovi svojem biološkom kodu."

Degradacija žena ovdje se bazira na njihovom poimanju kao manje vrijednih od ljudi. Subordinacija žene ispod muškarca se racionalizira time da su žene iracionalne i neljudske jer se ponašaju uvijek u skladu sa svojim biološkim imperativima, no zanimljivo je da se isti argument ne primjenjuje kada se agresivnost, seksualni porivi opravdavaju kao prirodni aspekti muškarca, već su oni normalni. No vratimo se na trenutak na Blumerovu teoriju rasnih predrasuda kao izraza hijerarhijskih pozicija skupina. Jedan od bitnih elemenata koji definiraju ove predrasude jest "osjećaj da je podređena skupina inherentno drugačija i strana" (Blumer, 1958.). U ovom slučaju, dehumanizacija žena mizoginim jezikom je artikulacija tog osjećaja, te otvara vrata objektivaciji. Ako žene nisu drugo nego "životinjski robovi", onda im se može oduzeti fundamentalna ljudskost i postaviti kao seksualne objekte.

Tendencija dehumanizaciji može se objasniti osjećajem da se muškost napada od strane žena i feminističkog društva; u okviru Blumerove teorije, ako muškarci okupiraju poziciju dominantne skupine, ta skupina poima da se prijeti njihovoj oprirođenoj i zasluženoj poziciji, stoga imaju pravo dehumanizirati, vrijeđati, zlostavljati žene i neistomišljenike kako bi ih smjestili na podređeno mjesto. Žene i ostali neistomišljenici tako postaju neprijatelji, čudovišta protiv kojih se bore i od kojih se brane a nasilje postaje opravdano i razumljivo. Sličnu ideju nalazimo u knjizi Michaela Kimmela "Angry White Men" (2013.), u kojoj govori o smislu "oštećenog prava" koji karakterizira muški gnjev. Ideja je da se njihova prava oduzimaju, ona koja su zaslužili rođenjem, bivanjem muškarcima; ona su prirodna i bilokakvo rušenje prirodnog reda je napad na njihovo prirodno pravo. U incel filozofiji, pravo koje se oduzima je pravo na žensko tijelo i seksualne odnose.

Manosfera je izrodila i fizičkim činovima nasilja, eksplicitno motiviranim incel filozofijom. 2014. godine, student Elliot Rodger, usmrtio je šest i ozljedio četrnaest ljudi u gradu u

Kaliforniji, i naposljetku presudio sebi. Na dan zločina, objavio je manifest od 107 tisuća riječi i YouTube video, u kojima opisuje svoj život i među ostalim, incel filozofiju koja ga je motivirala. U videu snimljenom i objavljenom netom prije zločina, Rodger priča o osjećaju muke zbog toga još uvijek djevac, jer ga žene odbijaju a muškarci ga ne slave, te opisuje kako će se osvetiti ženama jer ga odbijaju i muškarcima koji mu oduzimaju žene na koje "ima pravo." Rodger je bio aktivan sudionik incel zajednice, konkretno sada zatvorenog foruma PUAhate.com, o kojem govori u manifestu:

"U proljeću 2013. godine sam naišao na stranicu PUAHate.com. To je forum pun muškaraca koji su seksualno izgladnjeli, poput mene. Mnogi od njih imaju svoje teorije o tome što privlači žene, i mnogi dijele moju mržnju prema ženama, ali za razliku od mene su prevelike kukavice da bi proveli svoje riječi u djelo. Čitanje postova na toj web stranici mi je samo potvrdilo puno teorija koje sam imao o ženama, o tome koliko su zaista pokvarene." (Rodger, 2014:117, vlastiti prijevod)

Dok je u videu rekao:

"Na dan osvete, ući ću u sestinstvo najzgodnijih djevojki UCSB-a, i masakrirati ću svaku razmaženu, uobraženu, plavu drolju koju vidim. Sve te djevojke koje sam tako želio, sve bi me odbile i gledale kao inferiornog muškarca da sam ikad probao im prići. Dok se one bacaju na odvratne zvjeri. Jako ću uživati u ubijanju vas. Napokon ćete vidjeti da sam ja, zapravo, onaj superiorniji. Istinski alfa muškarac". (Nagle, 2015:172., vlastiti prijevod)

Alek Minassian je 2018. godine u Torontu osobnim vozilom pregazio i usmratio deset osoba, a ozljedio šestnaest. Prije nego li je izvršio napad, objavio je Facebook post u kojem je rekao: *"Privatnik Minassian pješastva 00010, šaljem poruku naredniku 4chan²¹! C23249161. Incel pobuna je već počela! Svrgnuti ćemo Chadove i Stacey! Živio Vrhovni gospodin Elliot Rodger!"*

U nedavno objavljenim snimkama policijskog ispitivanja Minassiana, on govori kako mu je motiv zločina bila činjenica da je djevac koji nikada nije imao djevojku, te je htio inspirirati ostale koji se osjećaju poput njega na slične napade. U ispitivanju je rekao: *"Znam nekoliko tipova preko Interneta koji se osjećaju isto kao ja, ali su prevelike kukavice da bi pokazali svoj gnjev."* (Cecco, 2019.) Vidimo dakle, jasno realno uobličavanje ranije spomenutog "beta uprisinga" i incel filozofiju kao motivaciju napada. Njihovi izrazi nasilja nisu bili na Internetu,

²¹ 4chan je forum zloglasan zbog svoje povezanosti sa različitim organiziranim kampanjama uznemiravanja i šokantnog sadržaja.

međutim okružje koje ih je radikaliziralo i potaklo je posljedica ranije spomenutog efekta online dizinhibicije. Oboje su izrazili potrebu za osvetom, da njihov gnjev osjete "oni koji ga zaslužuju". Rodger i Minassian, bodreni incel filozofijom i diskursom, su smatrali da im se oduzima pravo na seksualne odnose zbog čega su se osjećali opravdanim u svojem gnjevu, pa naposljetku i nasilju. Ovdje nasilje igra ulogu "podsjećanja" javnosti na njihova prava koja im oduzimaju i služi u ispoljavanju "opravdanih" osjećaja ljutnje i očaja. Michael Kimmel (2013.) u analizi američkih školskih pucnjava, tvrdi kako je primjetio da su počinitelji često bili meta ismijavanja koje je imalo rodno određen oblik. Ismijavala se njihova muškost ili manjak iste, dok nisu "pukli." Ovdje navodi misao psihijatra Jamesa Gilligana, koji tvrdi da:

"nasilje ima korijene u strahu od srama i ismijavanja, te nevjerojatne potrebe da se spriječi drugoga od ismijavanja tako što ga se natjera na plač. Sram, neadekvatnost, ranjivost - sve te emocije prijete osjećaju sebstva. Nasilje je obnavljajuće; ono je kompenzacija." (Kimmel, 2013:77, vlastiti prijevod)

Rodger i Minassian su osvetili se, poput ovih mladića, radi istih osjećaja, no nisu imali motivaciju aktivnog, sustavnog uznemiravanja; ali osjećali su se jednako posramljeno jer nisu mogli zadovoljiti one norme muževnosti koje su im se predstavljale kao važne. Mladići koji su izvršili pucnjave u svojim školama, tvrdi Kimmel, nisu bili devijantni, već su se pretjerano konformirali normi muževnosti koja je definirala *"nasilje kao legitiman odgovor na percipirano ponižavanje."* (Kimmel, 2013:81, vlastiti prijevod). Rodger i Minassian su se držali istih ideala muževnosti koje je naposljetku moglo dokazati, vratiti ili spasiti samo nasilje. Njihovo navodno ponižavanje je bio sam njihov status kao seksualno neuspješnih mladića, što nije bila krivica njih samih već društva koje im ta iskustva nije pružilo i dalo kako su "zaslužili". No to nasilje nije bilo trenutak gubitka kontrole, nesvjesnog čina; oni su svjesno isplanirali i učinili što su htjeli jer su za taj čin našli krivca i razlog koji je taj čin opravdao. U Rodgerovoj glorifikaciji vlastitog planiranog napada, on izjavljuje kako će taj čin "transformirati samu prirodu ljudskih odnosa"; ono predstavlja zadnji vapaj protiv društva koje ga je razdvojilo sa zasluženom društvenom pozicijom i svim privilegijama koje ona nosi. Nasilje je tako obnavljajuće i u kontekstu percipiranog raspada vlastite pozicije moći; ono obnavlja stvari na prvotnu, pravednu poziciju. (Kimmel, 2013.: 189., vlastiti prijevod).

Znači li to da je nasilje opravdan, logičan odgovor na sve što ovi muškarci osjećaju? Naravno da ne. No razumijevanje razloga zašto su posegli za nasiljem kao rješenjem, i počinitelji zločina,

i muškarci koji šire antiženske ideologije mizoginim jezikom, uznemiravaju žene, nam otvara vrata boljem razumijevanju štetnosti muške rodne uloge, kako za muškarca, tako za sve ostale.

3.1. ZAKLJUČAK

Počevši od pokreta oslobođenja muškaraca koji je objeručke prihvatio feminističku teoriju u kritici muške rodne uloge, do danas, kada se pokret muških prava vraća biološkom determinizmu u opravdanju teorija socioseksualne hijerarhije, malo je toga pozitivno što se za putanju pokreta može reći. Gdje se pokret muških prava u stvarnosti povremeno bavio određenim oblikom aktivizma, manosfera tu tradiciju nije nastavila te je temeljeno reakcionarni pokret; baziran na reakciji na feministkinje, ginocentrično društvo, osjećaj oduzete muškosti, osjećaj manjka socijalnog statusa, i slično. Uzorci ponašanja manosfernih zajednica nam prikazuju da muški rodni identitet, koncepti muškosti i muževnosti, igraju bitnu ulogu u radikalizaciji muškaraca u manosfernim pokretima i njihovoj tendenciji ka ekstremizmu. Ne mogu tvrditi, naravno, da je rodna uloga uzrok svih negativnosti ovih zajednica, jer nisu svi muškarci članovi manosfere niti militantno antifeministički do trenutka terorističkih činova. Međutim, očito je da postoje ideje muškosti i prakse muškosti koje otvaraju vrata gnjevu, agresivnosti, nasilju, te sveopćim negativnim posljedicama za muškarce i za njihovo okruženje. Manosfernim zajednicama fali kritika muškog identiteta koja ne slavi tradicionalnu muškost kao rješenje njihovih problema, ili krivi feminizam za sve njihove probleme. Ovdje leži problematika manosfere; oslaganje na reakcionarnu politiku, slavljenje tradicionalne muškosti, međusobna kontradiktornost, oslaganje na anegdote kao okvire teorije i hiperseksualiziran pogled ljudskih odnosa. Naposljetku, možda je odgovor oblik pozitivne alternative idealu muškosti koja ne imitira na ovaj ili onaj način elemente hegemonijske muškosti; no taj odgovor muškarci prvo moraju prihvatiti.

4.1. BIBLIOGRAFIJA

Barker, C. (2004.), *"The SAGE Dictionary of Cultural Studies"*, Sage Publications

Beynon, J. (2002.), *"Masculinities and Culture"*, Open University Press

Blumer, H. (1958.), *"Race Prejudice as a Sense of Group Position"*, The Pacific Sociological Review, Vol.1., No.1., pp. 3-7., pristupljeno na: doi.org/10.2307/1388607

Cambridge, (n.d.), *"Echo chamber"*, dictionary.cambridge.org, pristupljeno na: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/echo-chamber>

Connell, R.W. (2005.), *"Masculinities, Second Edition"*, University of California Press, Berkeley

Donaldson, M. (1993.) *"What Is Hegemonic Masculinity?,"* Theory and Society, Special Issue: Masculinities

Farrell, T.; Fernandez, M.; Novotny, J. and Alani, H. (2019). *"Exploring Misogyny across the Manosphere in Reddit"*, WebSci '19 Proceedings of the 10th ACM Conference on Web Science, pp. 87–96., pristupljeno na: <http://dx.doi.org/doi:10.1145/3292522.3326045>

Farrell, W. (1974.): *"The Liberated Man"*, Bantam Books, New York

Ging, D. (2017). *"Alphas, Betas, and Incels: Theorizing the Masculinities of the Manosphere"* Men and Masculinities, pristupljeno na: https://www.researchgate.net/publication/316845210_Alphas_Betas_and_Incels_Theorizing_the_Masculinities_of_the_Manosphere

Hoffman B., Ware J., & Shapiro E. (2020): *"Assessing the Threat of Incel Violence"*, Studies in Conflict & Terrorism, pristupljeno na: DOI: 10.1080/1057610X.2020.1751459

Kimmel, M. (2018.), *"Angry White Men: American Masculinity at the End of an Era"*, Nation Books, New York

Lilly, M. (2016): *"The World Is Not a Safe Place for Men: The Representational Politics of the Manosphere"*, University of Ottawa,

Lin, J.L. (2017.): *"Antifeminism Online. MGTOW (Men Going Their Own Way)."*, Digital Environments. Ethnographic Perspectives across Global Online and Offline Spaces. Pristupljeno na: <https://doi.org/10.25969/mediarep/2891>

Mantilla, K. (2015.), *"Gendertrolling: How Misogyny Went Viral"*, Praeger, Santa Barbara

Merriam-Webster. (n.d.). "Echo chamber"., Merriam-Webster.com dictionary. Pristupljeno na <https://www.merriam-webster.com/dictionary/echo%20chamber>

Messerschmidt J.W., Yancey Martin P., Messner M.A., Connell R. eds (2018.), *"Gender Reckonings: New Social Theory and Research"*, New York University Press, New York

Messerschmidt, J. W. (2000). *"Nine lives: Adolescent masculinities, the body and violence"*, Taylor & Francis.

Messner, Michael. (1998). *"The Limits of "The Male Sex Role: An Analysis of the Men's Liberation and Men's Rights Movements' Discourse."*, Gender & Society , GENDER SOC. 12., pristupljeno na: https://www.researchgate.net/publication/249667166_The_Limits_of_The_Male_Sex_Role_An_Analysis_of_the_Men's_Liberation_and_Men's_Rights_Movements'_Discourse

Mountford, Joseph. (2018). *"Topic Modeling The Red Pill."*, Social Sciences 7., pristupljeno na: https://www.researchgate.net/publication/323666159_Topic_Modeling_The_Red_Pill

Nagle, A. (2017).: *"Kill All Normies: Online Culture Wars from 4chan and Tumblr to Trump and the Alt-Right"*, Zero Books, Washington

Ribeiro, M., Blackburn, J., Bradlyn, B., De Cristofaro, E., Stringhini, G., Long, S., & Greenberg, S., Zannettou, S. (2020). *"The Evolution of the Manosphere Across the Web"*

Scaptura, M.N., Boyle K.M. (2019.), *"Masculinity Threat, "Incel" Traits, and Violent Fantasies Among Heterosexual Men in the United States"*, *Feminist Criminology*, vol.15.(3), pp. 278.-298., pristupljeno na: <https://doi.org/10.1177/1557085119896415>

Schmitz M. R. & Kazyak E. (2016.) :*"Masculinities in Cyberspace: An Analysis of Portrayals of Manhood in Men's Rights Activist Websites"*, *Social Sciences* vol. 2., izdanje 2., pristupljeno na: <https://www.mdpi.com/2076-0760/5/2/18>

Vandello, J. A., Bosson, J. K., Cohen, D., Burnaford, R. M., Weaver, J. R. (2008). *"Precarious manhood"*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 1325–1339.

Van Valkenburgh, S. P. (2018) *"Digesting the Red Pill: Masculinity and Neoliberalism in the Manosphere"*, *Men and Masculinities*, pristupljeno na: [10.1177/1097184X18816118](https://doi.org/10.1177/1097184X18816118)

IZVORI

Alpha Game (2011.), *"The Socio-sexual Hierarchy"*, alphagameplan.com, pristupljeno na: <http://alphagameplan.blogspot.com/2011/03/socio-sexual-hierarchy.html>

BBC News, (2018.) *"Alek Minassian Toronto van attack suspect praised 'incel' killer"*, www.bbc.com, pristupljeno na: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-43883052>

BBC News, (2014). *"Elliot Rodger: How misogynist killer became 'incel hero'"*, www.bbc.com, pristupljeno na: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-43892189>

Incels.co, (2019.), "A dissertation on why femoids aren't human and why they shouldn't have rights", incels.co, pristupljeno na: <https://incels.co/threads/a-dissertation-on-why-femoids-arent-human-and-why-they-shouldnt-have-rights.126977/>

Incels.co, (2020.) ""Its Over" is such a good phrase", incels.co, pristupljeno na: <https://incels.co/threads/its-over-is-such-a-good-phrase.238673/>

Incels.co, (2020.) "Omega vs. Beta", incels.co, pristupljeno na: <https://incels.co/threads/omega-vs-beta.192593/>

Incels Wiki, "Glossary", incels.wiki, pristupljeno na: https://incels.wiki/w/Incel_Forums_Term_Glossary

Incels wiki, "Beta Male", incels.wiki, pristupljeno na: https://incels.wiki/w/Beta_male

Return of Kings, "About", returnofkings.com, pristupljeno na: <https://www.returnofkings.com/about>

r/TheRedPill, "Almost a hundred subscribers! Welcome newcomers.", reddit.com, pristupljeno na: http://archive.is/20150610190226/www.reddit.com/r/TheRedPill/comments/12v1hf/almost_a_hundred_subscribers_welcome_newcomers/

r/TheRedPill, "HumanSockPuppet's Guide To Managing Your Bitches", reddit.com, pristupljeno na: https://www.reddit.com/r/TheRedPill/comments/3pltm2/humansockpuppets_guide_to_managing_your_bitches/

Ryan, P. (2019.) "Gynocentrism and Misandry", avoiceformen.com, pristupljeno na: <https://avoiceformen.com/misandry/gynocentrism-and-misandry/>

Svoboda, S. (1997.), "An Interview with Warren Farrell", Menweb.org, , pristupljeno na: <http://www.menweb.org/svofarre.htm>

Tomassi, R., (2011.) "*Women in Love*", The Rational Male, pristupljeno na:

<https://therationalmale.com/2011/12/27/women-in-love/>

Valizadeh, D. (2015.), "What is Neomascularity?", <https://www.rooshv.com>, pristupljeno na:

<https://www.rooshv.com/what-is-neomascularity#17>